Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1982/83: 29

om vissa åtgärder för tekoindustrin (prop. 1982/83: 130 bil. 5)

I detta betänkande behandlas proposition 1982/83: 130 om åtgärder för tekoindustrin, m. m. i vad avser bilaga 5 (arbetsmarknadsdepartementet) jämte fem motioner som väckts med anledning av propositionen.

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande frågor som rör det s. k. äldrestödet och utbildning inom tekoindustrin.

Ett tekoföretag kan i dag få högst 15% av företagets totala lönekostnader för tillverkningsarbete i bidrag i form av äldrestöd. I propositionen och motion 2285 (m) föreslås en nedtrappning av stödet under den kommande treårsperioden enligt följande:

	1.7–31.12 -83	1.1–30.6 -84	1984/85	1985/86
Prop. 130	15%	10%	8%	7%
Mot. 2285	15%	12%	9%	7%

Utskottet förordar med hänsyn till den negativa utvecklingen inom branschen förslaget i motion 2285 om en långsammare takt i nedtrappningen av stödet. Det sammanlagda bidragsbeloppet för 1983/84 beräknas därmed till 264 milj. kr. vilket är 17 milj. kr. mer än i propositionens förslag. Centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna reserverar sig för att nuvarande regler bibehålls under nästa budgetår. Moderata samlingspartiet reserverar sig när det gäller motiveringen.

Utskottet godkänner också att 10 milj. kr. anvisas för en särskild utbildning för tekoindustrin inom arbetsmarknadsutbildningens ram. Moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet yrkar i en reservation avslag på detta förslag.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1982/83: 130 bilaga 5 efter föredragning av statsrådet Leijon föreslagit att riksdagen skall

1. godkänna vad som anförts om nedtrappningen av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom textil- och konfektionsindustrin,

2. till *Arbetsmarknadsutbildning* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ytterligare 7 000 000 kr.,

3. till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ytterligare 3 000 000 kr.,

4. till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 247 000 000 kr.

Motionerna

1982/83:2251 av Arne Fransson m. fl. (c)

I motionen yrkas

2. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att med avslag på regeringens förslag om sänkt s. k. äldrestöd till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* anvisa ett reservationsanslag av 270 milj. kr.,

5. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att avslå regeringens förslag om 3 000 000 kr. till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag,*

6. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att till *Arbetsmarknadsutbildning* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ytterligare 2 000 000 kr.,

7. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om omprioritering av AMS-resurser för utbildning inom tekoområdet.

Yrkandena 1, 3, 4 och 8 behandlas av näringsutskottet och yrkande 9 av skatteutskottet.

1982/83:2285 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1982/83: 130,

5. att riksdagen beslutar att till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 264 000 000 kr.

Övriga yrkanden behandlas av näringsutskottet.

1982/83:2286 av tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson m. fl. (fp)

I motionen yrkas

2. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att med avslag på förslaget om sänkt äldrestöd anvisa ett reservationsanslag på 270 milj. kr. till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna,

3. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att avslå förslaget om 3 milj. kr. till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag,

4. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar avslå förslaget om 7 milj. kr. till Arbetsmarknadsutbildning,

5. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om omdisponering av medel hos AMS för tekoutbildning,

6. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att hemställa hos regeringen om förslag till nedtrappning av äldrestödet enligt de riktlinjer som framförs i motionen.

Övriga yrkanden behandlas av näringsutskottet, skatteutskottet och försvarsutskottet.

1982/83:2288 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar avslå regeringens förslag om ett minskat äldrestöd och ökade selektiva stödformer,

2. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för äldrestödet,

3. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att för budgetåret 1983/84 anslå 270 milj. kr. till äldrestöd,

4. att riksdagen i anledning av proposition 1982/83: 130 beslutar att arbetsgivaravgifterna för tekoföretagen för arbetskraft under 25 år helt skall slopas.

Yrkandena 5–9 behandlas av näringsutskottet.

1982/83:2290 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

4. att riksdagen avslår proposition 1982/83: 130 vad avser avveckling av äldrestödet.

Övriga yrkanden behandlas av näringsutskottet och försvarsutskottet.

Bakgrund

Den svenska tekoindustrin har under det senaste decenniet drabbats av kraftiga minskningar i produktion och sysselsättning. Som framgår av nedanstående tabell sysselsatte företag med minst fem anställda 67 500 personer år 1970. Motsvarande antal var 31 600 år 1981. Den kraftigaste minskningen inträffade inom beklädnadsindustrin. Antalet arbetsställen har halverats under perioden.

Antal arbetsställen med mer än fem anställda samt antal sysselsatta åren 1970, 1978 och 1981

	1970		1978		1981(prel.)	
Bransch	Antal arbets-ställen	Antal syssel-satta	Antal arbets-ställen	Antal syssel-satta	Antal arbets-ställen	Antal syssel-satta
Textilind.	527	33 653	371	21 384	323	18 408
därav trikå-varuind.	165	8 505	90	4 776	80	4 860
Beklädnadsind.	805	33 859	404	16 552	348	13 185
Summa	1 332	67 512	775	37 936	671	31 593

Källa: SCB:s industristatistik.

Under år 1982 minskade sysselsättningen ytterligare och beräknades uppgå till ca 29 000 personer vid årets slut. Utvecklingen under innevarande år kommer sannolikt att innebära en fortsatt nedgång med ca 3 %.

Tekoproduktionen är mycket ojämnt fördelad över landet och finns koncentrerad till de sydvästliga delarna. Av det totala antalet sysselsatta inom branschen år 1981 fanns 40 % i Älvsborgs län, 11 % i Malmöhus län, 8 % i Göteborgs och Bohus län samt 6 % i Hallands län.

Andelen arbetslösa kassamedlemmar inom beklädnadsarbetarnas arbetslöshetskassa var 6,3 % vid slutet av mars i år. Vid motsvarande tidpunkt år 1982 var andelen 5,0 %. Totalt var 2 141 personer anmälda arbetslösa, därav drygt 30 % i Älvsborgs län.

Svensk tekoindustri har fått det allt svårare att konkurrera i såväl Sverige som på exportmarknaden. Det gäller gentemot såväl industriländer som utvecklingsländer. Importens andel av tillförseln till den svenska marknaden har successivt ökat under 1970-talet och utgör nu ca 75 % för textilprodukter och ca 80 % för kläder. En väsentlig del av importen inom textilindustrin (79 %) och inom beklädnadsindustrin (67 %) kommer från industriländer. Ungefär hälften av den svenska produktionen exporteras. Därav går närmare 90 % till EG- och EFTA-länder.

Kostnaderna för de statliga stödinsatserna under 1982/83 uppgår till ca 420 milj. kr. Den dominerande stödformen är det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom tekoindustrin, det s. k. äldrestödet. Det beräknas till ca 280 milj. kr. eller 66 % av det totala stödet. I övrigt svarar de försörjningspolitiska åtgärderna, som främst utgörs av beredskapslån, för 16 % och de industripolitiska åtgärderna för 13 % av stödinsatserna. Bland de senare åtgärderna kan främst nämnas stödet till marknadsföringsåtgärder på såväl export- som hemmamarknaden samt stödet till införande av ny teknik, bl. a. genom lån till rationaliseringsinvesteringar.

Propositionens förslag om ändrad inriktning och omfattning av de statliga åtgärderna för tekoindustrin

I propositionens huvuddel (s. 1–10) framhålls att de statliga stödinsatsernas hittillsvarande koncentration på äldrestödet visserligen har mildrat tillbakagången inom tekoindustrin men inte kunnat förändra den negativa långsiktiga utvecklingen. Den generella subventionspolitiken behöver därför omprövas. Det statliga stödet måste syfta till att åstadkomma sådana positiva förändringar inom branschen som stärker konkurrenskraften. Åtgärder bör i högre grad än hittills inriktas på det som är utvecklingsbart.

Propositionens mål och riktmärken för tekopolitiken kan anges i följande punkter:

1. En viss sänkning av den f. n. förutsatta försörjningstandarden bör vara möjlig. Statsmakternas ställningstagande på detta område bör formuleras på ett mer övergripande sätt.

2. Tekopolitiken bör även fortsättningsvis baseras på riktmärket om 1978 års produktionsvolym och målet om en svensk marknadsandel på hemmamarknaden om 30 % eller mer.

I ett vidare industripolitiskt perspektiv sägs målet vara att branschen genom omställningar stärker sin konkurrenskraft och därmed främjar sysselsättningen på lång sikt.

För att nå de redovisade målen framhålls i propositionen behovet av en långsiktig planering av de statliga åtgärderna. Därför förordas att dessa läggs fast för en treårsperiod omfattande budgetåren 1983/84–1985/86. Tyngdpunkten i stödet bör under en övergångsperiod förskjutas från generella till mer selektiva åtgärder. Stödet till tekoindustrin föreslås således få en annan profil än tidigare genom en kraftig satsning på effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder och en neddragning av äldrestödet. Den inriktning av åtgärderna för tekoindustrin som föreslås sägs tillsammans med den år 1982 vidtagna devalveringen kunna skapa förutsättningar för en förbättrad konkurrenskraft inom branschen på sikt och därmed ge en ökning av produktionsvolymen och en förbättring av självförsörjningsgraden.

De förslag om sammansättningen av tekostödet under de kommande tre budgetåren som industriministern i samråd med cheferna för försvars- och arbetsmarknadsdepartementen samt utrikeshandelsministern lägger fram kan redovisas på följande sätt:

	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86
Totalt stöd, mkr	420	420	380	354
därav industri- och försörjningspolitiska åtgärder, i %	30	41	49	53
äldrestöd, i %	66	59	51	47

Utskottet

Av de olika förslag som propositionen innehåller har arbetsmarknadsutskottet att ta ställning till de i bilaga 5 framlagda förslagen om förändringar i reglerna för det s. k. äldrestödet och införande av en särskild utbildning för tekoindustrin inom arbetsmarknadsutbildningens ram. Utskottet har således inte till uppgift att göra en övergripande bedömning av de totala insatsernas storlek och deras fördelning på olika stödformer.

Äldrestödet

Det tillfälliga sysselsättningsbidraget inom textil- och konfektionsindustrin – det s. k. äldrestödet – infördes år 1977. Syftet med bidraget var att hålla tillbaka utslagningen av hela eller delar av företag med en hög andel äldre arbetskraft. Stödet utgår f. n. med 28 kr. per arbetad timme för arbetstagare som fyllt 50 år men inte 65 år och som sysselsätts med tillverkningsarbete. Bidragssumman får inte överstiga 15% av företagets totala lönekostnader för tillverkningsarbete. Ett företag får inte uppbära stödet samtidigt som personalen minskas. Om företaget varslar om driftsinskränkning upphör stödet till dess personalminskningen är genomförd. Från detta sysselsättningsvillkor kan dock ges dispens. För budgetåren 1980/81 och 1981/82 utbetalades 314 resp. 275 milj. kr. i äldrestöd.

I propositionens bilaga 5 framhålls att äldrestödet spelar en viktig roll för tekoindustrin. En utveckling till en på sikt konkurrenskraftig bransch sägs dock kräva avsevärda strukturella förändringar. Som redovisats tidigare i betänkandet föreslås också i propositionen kraftigt ökade åtgärder för att effektivera och stärka branschen. Mot bakgrund härav samt den i höstas genomförda devalveringen föreslås en nedtrappning av äldrestödet med början den 1 januari 1984. Bidragsbeloppets maximala storlek skall då minskas från 15% till 10% av företagets totala lönekostnader för tillverkningsarbete. Nedtrappningen föreslås sedan fortsätta till 8% resp. 7% för budgetåren 1984/85 och 1985/86. Förslaget innebär att det sammanlagda bidragsbeloppet beräknas minska till 247 milj. kr. budgetåret 1983/84, 192 milj. kr. budgetåret 1984/85 och till 166 milj. kr. budgetåret 1985/86.

Nedtrappningen av äldrestödet behandlas i fem motioner. Arne Fransson m. fl. (c) framhåller i motion 2251 att enskilda individer, vissa regioner och branscher skulle drabbas mycket hårt av en snabb neddragning av äldrestödet. För kvinnosysselsättningen skulle konsekvenserna bli förödande. Enligt motionärerna finns betydande utvecklingsmöjligheter inom svensk tekoindustri, men det gäller att skapa ett allmänt bra klimat för företagen. Det är därför felaktigt att avveckla det generella stödet för att kunna utveckla det selektiva. Avtrappningen bör således enligt motionen ske först efter en utvärdering som visar att förutsättningar finns härför. T. v. föreslås äldrestödet ligga kvar på 15-procentsnivån. För budgetåret 1983/84 äskas 270 milj. kr.

Enligt Staffan Burenstam Linder m. fl. (m) i motion 2285 bör ett nytt förslag upprättas där de selektiva industri- och branschpolitiska stödformerna i princip avvecklas till förmån för generellt verkande åtgärder. I avvaktan härpå måste stödet till tekobranschen i viss utsträckning ligga kvar. Den totala stödnivån bör emellertid sänkas och en förskjutning åstadkommas från selektiva till generellt verkande åtgärder. När det gäller äldrestödet framhålls i motionen dess avgörande betydelse för lönsamheten inom tekoindustrin. Det anses därför inte välbetänkt att minska denna stödform i den grad som regeringen föreslår. Motionärerna föreslår således att bidragsbeloppets maximala storlek bör minska från 15 % till 12 % under första halvåret 1984. Nedtrappningen bör sedan fortsätta på motsvarande sätt till 9 % resp. 7 % budgetåren 1984/85 och 1985/86. Det sammanlagda bidragsbeloppet för budgetåret 1983/84 beräknas till 264 milj. kr.

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson m. fl. (fp) avvisar i motion 2286 regeringens förslag till nedtrappning av äldrestödet. Enligt motionärerna saknas alternativa sysselsättningsmöjligheter vid en snabb minskning av tekobranschen. Framför allt kvinnorna skulle drabbas hårt. Äldrestödet bör därför behållas i sin nuvarande omfattning under budgetåret 1983/84. I stället föreslås att regeringen redovisar ett förslag till framtida nedtrappning av äldrestödet som är baserat på åldersklasser. En form som kan övervägas är enligt motionärerna en successiv höjning av åldersgränsen 50 år. Takten i höjningen bör avgöras med hänsyn till rådande och förväntat sysselsättningsläge. Ett första steg sägs kunna tas under budgetåret 1984/85. För budgetåret 1983/84 beräknas 270 milj. kr. till äldrestödet.

Enligt motion 2290 av Lars Werner m. fl. (vpk) är det inte tillrådligt att snabbt avveckla äldrestödet. Det skulle ge alltför drastiska effekter. Motionärerna föreslår därför att äldrestödet bör vara kvar i sin nuvarande form såvitt branschens situation inte kan förbättras på annat sätt.

Även Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m) avvisar i motion 2288 förslaget om nedtrappning av äldrestödet. Om förändringar skall ske bör i stället timbeloppet höjas samtidigt som procentandelen av lönesumman minskas. I ett första steg föreslås en förändring till 30 kr. resp. 13 %. Enligt motionärerna bör även ungdomar under 25 år räknas in i bidragsunderlaget. Anslaget för budgetåret 1983/84 bör föras upp med 270 milj. kr. I syfte att stärka konkurrenskraften inom branschen föreslås även ett slopande av arbetsgivaravgiften för arbetskraft under 25 år. Därmed skulle ett stort antal arbetslösa ungdomar få arbete.

Utskottet vill betona den betydelse stödet haft för tekobranschen. Utslagningen av företag och anställda har blivit mindre än vad som annars skulle ha varit fallet. Utan äldrestöd skulle andelen lönsamma tekoföretag i dag vara avsevärt lägre. Behovet av bidragsformen har förstärkts av att branschen har stark regional koncentration och sysselsätter en stor andel kvinnor och äldre.

Förslaget i propositionen och moderata samlingspartiets motion om en

Rättelse: S. 10 Närvarandeförteckning tillkommer.

nedtrappning av äldrestödet görs bl.a. mot bakgrund av de försvagade statsfinanserna. En nödvändig minskning av de totala subventionerna till näringslivet måste även gå ut över stödet till tekoindustrin. En minskning av äldrestödet är också ett led i en på sikt nödvändig strukturell omställning av tekoindustrin. Utskottet ställer sig bakom förslagen om en gradvis neddragning av äldrestödet. Nackdelen med en sådan åtgärd bör till en del kunna uppvägas av den i höstas genomförda devalveringen som medfört en förbättring av branschens konkurrenskraft på såväl export- som hemmamarknaden.

När det gäller takten i nedtrappningen vill utskottet erinra om att utvecklingen inom branschen fortfarande är negativ. En förbättring av den allmänna sysselsättningssituationen kan enligt propositionen inte väntas förrän under våren 1984. Mot den bakgrunden bör äldrestödet under en övergångsperiod ligga på en högre nivå än vad som föreslås i propositionen. Enligt utskottet är förslaget i motion 2285 väl avvägt i detta avseende. Bidragsbeloppets maximala storlek bör således uppgå till 12 % under första halvåret 1984. Under budgetåren 1984/85 och 1985/86 bör motsvarande procenttal minskas till 9 % resp. 7 %. Det är vidare viktigt att ett långsiktigt beslut fattas så att branschen i god tid för sin framtida planering får besked om vilka villkor som kommer att gälla.

Vad utskottet anfört om nedtrappningen av äldrestödet bör regeringen underrättas om. Utskottet avstyrker därmed förslagen i motionerna 2251, 2286, 2288 och 2290 om ett bibehållande av äldrestödet i nuvarande omfattning.

Utskottets avslagsyrkande omfattar även förslagen i motion 2288 om *ändrade former för äldrestödet* och om *slopandet av arbetsgivaravgifterna för arbetskraft under 25 år som arbetar i tekoföretag*.

Med hänsyn till utskottets ställningstagande om äldrestödets utveckling bör som föreslås i motion 2285 det sammanlagda bidragsbeloppet för 1983/84 beräknas till 264 milj. kr. vilket är en ökning i jämförelse med propositionens förslag med 17 milj. kr. men en minskning jämfört med förslagen i motionerna 2251, 2286 och 2288 med 6 milj. kr. Propositionen och motionerna avstyrks följaktligen i aktuella delar.

Utbildning inom tekoindustrin

I propositionen anmäler departementschefen sin avsikt att ge AMS i uppdrag att planera en särskild arbetsmarknadsutbildning för tekoindustrin. Önskemål om sådan utbildning har framförts från både branschorganisationerna inom tekoindustrin och de fackliga organisationerna. Utbildningen motiveras av de stora avgångarna och den höga specialiseringen inom tekoindustrin. Enligt det i propositionen redovisade förslaget skall utbildningen endast erbjudas de personer som nyanställs inom tekoindustrin och som får fast anställning hos det aktuella företaget. Utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368) kommer att utgå till deltagarna.

Enligt statsrådets bedömning kommer den föreslagna utbildningen att under nästa budgetår utnyttjas vid ca en femtedel av nyrekryteringarna inom tekoindustrin. Det innebär att 350 personer kan genomgå utbildningen. Kostnaderna härför beräknas till 10 milj. kr. Därav utgörs 7 milj. kr. av kurskostnader och 3 milj. kr. av utbildningsbidrag. I propositionen föreslås utöver vad som tidigare beslutats att dessa belopp skall anvisas till Arbetsmarknadsutbildning resp. Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1983/84.

Förslaget om utbildning tas upp i tre motioner.

Arne Fransson m. fl. (c) anser i motion 2251 att utbildning på tekoområdet är viktigt och att AMS bör möta detta nya behov genom omdisponeringar av befintliga anslag. Enligt motionärerna finns en betydande risk att en riktad total medelsanvisning för detta ändamål mera kommer att uppfattas som ett tak än som en garanti för att nödvändiga utbildningsinsatser kommer i gång. Det anses dock rimligt att ett begränsat belopp på 2 milj. kr. anslås för att utbildningen snabbt skall kunna sättas i gång. Även tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson m. fl. (fp) framhåller i motion 2286 att den föreslagna utbildningen är nödvändig med hänsyn till ålderssammansättningen och den höga tekniska nivån inom branschen. Motionärerna avvisar emellertid förslaget om särskilda medel till verksamheten och anser att detta utbildningsbehov bör kunna tillgodoses genom omdisponeringar inom AMS budget. Samma uppfattning när det gäller utbildningens finansiering redovisas i motion 2285 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m).

Utskottet delar propositionens och motionärernas uppfattning om behovet av en särskild utbildning för tekoindustrin. Den är väl motiverad med hänsyn till de speciella förhållanden som råder inom branschen i fråga om teknisk specialisering samt hög genomsnittlig ålder hos de anställda med åtföljande stora pensionsavgångar.

Utskottet ställer sig också bakom propositionens förslag att extra medel skall anvisas för kurskostnader med 7 milj. kr. Därmed avstyrks motionerna 2251, 2285 och 2286 i dessa delar.

Enligt utskottets mening bör även propositionens förslag om 3 milj. kr. till utbildningsbidrag tillstyrkas. Motionerna 2251, 2285 och 2286 bör därmed avslås i aktuella delar.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *äldrestödet*
   att riksdagen dels med bifall till motion 1982/83: 2285 yrkande 5 i motsvarande del, dels med anledning av propositionens förslag samt dels med avslag på motionerna 1982/83: 2251 yrkande 2 i motsvarande del, 1982/83: 2286 yrkandena 2 i motsvarande del

och 6, 1982/83: 2288 yrkande 1 samt 1982/83: 2290 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om nedtrappningen av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom textil- och konfektionsindustrin,

2. beträffande *ändrade former för äldrestödet*
   att riksdagen avslår motion 1982/83: 2288 yrkande 2,
3. beträffande *slopande av arbetsgivaravgifterna*
   att riksdagen avslår motion 1982/83: 2288 yrkande 4,
4. att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2285 yrkande 5 i motsvarande del samt med avslag på propositionens förslag och motionerna 1982/83: 2251 yrkande 2 i motsvarande del, 1982/83: 2286 yrkande 2 i motsvarande del och 1982/83: 2288 yrkande 3 till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 264 000 000 kr.,
5. att riksdagen med bifall till propositionens förslag samt med avslag på motionerna 1982/83: 2251 yrkandena 6 och 7 i motsvarande del, 1982/83: 2285 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83: 2286 yrkandena 4 och 5 i motsvarande del – med tillägg till tidigare beslut[1] – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 7 000 000 kr.,
6. att riksdagen med bifall till propositionens förslag samt med avslag på motionerna 1982/83: 2251 yrkandena 5 och 7 i motsvarande del, 1982/83: 2285 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83: 2286 yrkandena 3 och 5 i motsvarande del – med tillägg till tidigare beslut[2] – under det på tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 3 000 000 kr.

Stockholm den 3 maj 1983

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Lars Ulander (s), Marianne Stålberg (s), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Ingrid Hemmingsson (m), Sten Östlund (s), Christer Skoog (s), Håkan Stjernlöf (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Birgitta Budd (vpk).

[1] Prop. 1982/83: 100 bil. 12, punkt B 2, AU 1982/83: 21, hemställan mom. 29.
Prop. 1982/83: 120 bil. 4, AU 1982/83: 24 hemställan mom. 20.
[2] Prop. 1982/83: 100 bil. 12, punkt B 3, AU 1982/83: 21, hemställan mom. 39.

Reservationer

1. Äldrestödet (mom. 1)

Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Förslaget i" och på sid. 8 slutar "nuvarande omfattning" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen inom tekobranschen är fortfarande negativ. Antalet sysselsatta under år 1983 kommer att minska med ca 1 000 personer. Någon förbättring av den allmänna sysselsättningssituationen kan enligt propositionen inte väntas förrän under år 1984. Mot den bakgrunden kommer enligt utskottets mening en neddragning av äldrestödet att medföra stora svårigheter för tekobranschen. I regioner med hög andel tekosysselsatta kan konsekvenserna bli förödande. Särskilt kvinnorna kommer här att drabbas hårt eftersom alternativa arbetsuppgifter som regel saknas. Trots att något försök att redovisa effekterna av ett minskat äldrestöd inte gjorts i propositionen står det klart att en genomgripande strukturrationalisering av branschen därmed inleds. Andelen lönsamma företag kommer att minska drastiskt. De selektiva åtgärder som föreslås i propositionen kommer i få fall att kunna utnyttjas direkt av de många småföretag, underleverantörer, lönsömmare och beredningsverk som har en nyckelfunktion inom branschen. En utslagning av dessa enheter kommer att få allvarliga följder för tekoindustrin.

Enligt utskottets mening är det viktigt att tidpunkten och takten för neddragningen av äldrestödet bestäms med hänsyn till det rådande sysselsättningsläget. Samma uppfattning hade utskottet då äldrestödet behandlades våren 1982. Med hänvisning härtill och till vad som sagts ovan bör nedtrappningen av äldrestödet skjutas upp. En nedtrappning bör inledas först när det kan visas att det finns arbetsmarknadsmässiga förutsättningar härför. Propositionen och motion 2285 bör således avslås i denna del. Därmed tillgodoses motionerna 2251, 2286, 2288 och 2290 på denna punkt. Regeringen bör underrättas om utskottets ståndpunkt.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *äldrestödet*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 2251 yrkande 2 i motsvarande del, 1982/83: 2286 yrkandena 2 i motsvarande del och 6, 1982/83:2288 yrkande 1 samt 1982/83: 2290 yrkande 4 samt med avslag på propositionens förslag och motion 1982/83: 2285 yrkande 5 i motsvarande del ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om nedtrappningen av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom textil- och konfektionsindustrin.

2. Äldrestödet (mom. 1 — motiveringen)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo, Ingrid Hemmingsson och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet vill" och på sid. 8 slutar "att gälla" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis framhålla att grundproblemet inom svensk tekoindustri är en alltför svag kostnadsmässig konkurrenskraft. Tekoföretagen har till följd av den solidariska lönepolitiken, höjda arbetsgivaravgifter och andra statliga pålagor fått ett för högt kostnadsläge i jämförelse med sina konkurrenter i andra industriländer. Det medför att företagen har svårt att av egen kraft uppnå den lönsamhet som är en förutsättning för utveckling och expansiva satsningar.

Enligt regeringens förslag kan branschens problem lösas genom en förskjutning av de statliga insatserna från generella till selektiva stödformer. Utskottet kan inte ställa sig bakom denna uppfattning, som tyder på en överskattning av politikers och myndigheters förmåga att effektivt styra branschens utveckling. I stället bör ett förbättrat konkurrensläge skapas genom generella kostnadssänkande åtgärder av olika slag som stärker efterfrågan, konkurrensläget och marknadsekonomins funktionssätt. Utskottet förordar således en i grunden annan ekonomisk politik än den regeringen nu för. Politiken bör bl. a. syfta till lägre skatter och avgifter, minskande offentlig utgiftsandel, ett minskande budgetunderskott och färre regleringar. En sådan politik skulle för tekoindustrin varaktigt öka lönsamheten, vitaliteten och omställningsförmågan.

Äldrestödet har enligt utskottets mening haft en avgörande betydelse för tekoindustrins lönsamhet. Utan detta stöd hade andelen lönsamma företag i dag varit avsevärt lägre. Behovet av bidragsformen har förstärkts av att branschen har stark regional koncentration och sysselsätter en stor andel kvinnor och äldre.

Utskottet ställer sig bakom förslagen om en nedtrappning av äldrestödet. När det gäller takten i neddragningen är det dock inte välbetänkt att i nuvarande situation minska stödet i den grad som regeringen föreslår. Utskottet förordar i stället det förslag som redovisas i motion 2285. Bidragets maximala storlek bör således uppgå till 12% under första halvåret 1984. Under budgetåren 1984/85 och 1985/86 bör motsvarande procentttal minskas till 9% resp. 7%.

3. Äldrestödet (mom. 1)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Förslaget i" och på sid. 8 slutar "nuvarande omfattning" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen inom tekobranschen är fortfarande negativ. Antalet sysselsatta under år 1983 kommer att minska med ca 1 000 personer och denna tendens kommer av allt att döma att fortsätta. Mot den bakgrunden kommer enligt utskottets mening en neddragning av äldrestödet att medföra stora svårigheter för tekobranschen. I regioner med hög andel tekosysselsatta kan konsekvenserna bli förödande. Särskilt kvinnorna kommer här att drabbas hårt eftersom alternativa arbetsuppgifter som regel saknas.

Utskottet vill framhålla att äldrestödet aldrig har varit någon lämplig stödform för tekoindustrin. I den situation som nu råder och som beskrivits ovan är det dock enligt utskottet inte tillrådligt att minska äldrestödet på det sätt som föreslås i propositionen. Med hänvisning till rådande sysselsättningsläge bör äldrestödet behållas i avvaktan på att bättre medel kan tas fram för att förbättra branschens situation. Med hänvisning härtill bör förslagen i propositionen och motion 2285 i denna del avslås. Därmed tillgodoses motionerna 2251, 2286, 2288 och 2290 på denna punkt. Regeringen bör underrättas om utskottets ståndpunkt.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *äldrestödet*
   att riksdagen dels med bifall till motionerna 1982/83: 2251 yrkande 2 i motsvarande del, 1982/83: 2286 yrkandena 2 i motsvarande del och 6, 1982/83: 2288 yrkande 1 samt 1982/83: 2290 yrkande 4, dels med avslag på propositionens förslag samt motion 1982/83: 2285 yrkande 5 i motsvarande del ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om nedtrappningen av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom textil- och konfektionsindustrin.

4. Anslaget till äldrestödet (mom. 4)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Med hänsyn" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till utskottets ställningstagande om ett bibehållande av äldrestödet enligt nuvarande regler bör, som föreslås i motionerna 2251, 2286 och 2288, det sammanlagda bidragsbeloppet för 1983/84 beräknas till 270 milj. kr. Propositionen och motion 2285 avstyrks följaktligen i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 2251 yrkande 2 i motsvarande del, 1982/83: 2286 yrkande 2 i motsvarande del och

1982/83: 2288 yrkande 3 samt med avslag på propositionens förslag och motion 1982/83: 2285 yrkande 5 i motsvarande del till *Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 270 000 000 kr.

5. Utbildning inom tekoindustrin (mom.5)

Alf Wennerfors (m), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Ingrid Hemmingsson (m) och Håkan Stjernlöf (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Utskottet delar" och slutar "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar propositionens och motionärernas uppfattning om behovet av en särskild utbildning för tekoindustrin. Den är väl motiverad med hänsyn till de speciella förhållanden som råder inom branschen i fråga om teknisk specialisering och hög genomsnittlig ålder hos de anställda med åtföljande stora pensionsavgångar. Den föreslagna utbildningen bör dock rymmas inom redan anvisade anslag till arbetsmarknadsutbildningen. Utskottet ställer sig således inte bakom propositionens förslag om särskilda medel om 7 milj. kr. till kurskostnader. Utskottet avvisar även motion 2251 om ett begränsat belopp till utbildningen. I övrigt tillstyrks motionerna 2285 och 2286 i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 2285 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83: 2286 yrkandena 4 och 5 i motsvarande del avslår propositionens förslag och motion 1982/83: 2251 yrkandena 6 och 7 i motsvarande del om ytterligare medel till Arbetsmarknadsutbildning.

6. Utbildning inom tekoindustrin (mom. 5)

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Utskottet delar" och slutar "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar propositionens och motionärernas uppfattning om behovet av en särskild utbildning för tekoindustrin. Den är väl motiverad med hänsyn till de speciella förhållanden som råder inom branschen i fråga om teknisk specialisering och hög genomsnittlig ålder hos de anställda med åtföljande stora pensionsavgångar. Den föreslagna utbildningen bör rymmas inom redan anvisade anslag till arbetsmarknadsutbildningen. Utskottet ställer sig således inte bakom förslaget om särskilda medel om 10 milj. kr. till denna verksamhet. Det finns betydande risk att en sådan anvisning

mer kan uppfattas som ett tak än som en garanti för att nödvändiga utbildningsinsatser kommer i gång. Det kan dock som föreslås i motion 2251 vara rimligt att ett mindre belopp, 2 milj. kr., anvisas för att utbildningen snabbt skall kunna komma i gång. Utskottet tillstyrker motion 2251 i denna del. Därmed avstyrks förslagen i propositionen och motionerna 2285 och 2286 på denna punkt.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2251 yrkandena 6 och 7 i motsvarande del samt med avslag på propositionens förslag samt motionerna 1982/83: 2285 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83: 2286 yrkandena 4 och 5 i motsvarande del – med tillägg till tidigare beslut – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 2 000 000 kr.

7. Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag (mom. 6)

Alf Wennerfors (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Ingrid Hemmingsson (m), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Enligt utskottet" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna 2251, 2285 och 2286 att propositionens förslag om ytterligare 3 milj. kr. till utbildningsbidrag bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 2251 yrkandena 5 och 7 i motsvarande del, 1982/83: 2285 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83: 2286 yrkandena 3 och 5 i motsvarande del avslår propositionens förslag om ytterligare medel till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag.

Särskilt yttrande

Äldrestödet (mom. 1)

Elver Jonsson (fp) anför

Folkpartiet avvisar med hänvisning till den rådande sysselsättningssituationen regeringens förslag om en minskning av äldrestödet fr. o. m. år 1984. Det första steget i en nedtrappning bör skjutas fram och tas under budgetåret 1984/85. Takten i neddragningen måste bestämmas med hänsyn till det rådande arbetsmarknadsläget.

Enligt vår mening bör den framtida avvecklingen av stödet baseras på åldersklasser. Det finns således anledning att pröva den modell som redovisades av fp–c-regeringen våren 1982 (AU 1981/82: 25). Den innebar att den lägsta åldersgränsen för att få bidrag höjs från 50 år till 51 år i ett första steg. Därmed kan nivån om 15 % på äldrestödet behållas samtidigt som hänsyn tas till kraven på besparingar i den statliga verksamheten.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983